

तस्य गोत्रापत्यम् कुक्षां चकम् । ब्राह्मयन तद्गोत्रा-
पत्ये प्रसी । ७ भौत्वमनोः पुत्रभेदे मार्कण्डे १०० अ० ।
दरोगभेदे “कश्चिद्विन्दुवर्गमसेवनाच्चिचयं गतः ।
करोति यन्त्रिचक्रोयं दोषो वक्ष्यन्त्येषु । चर-
युक्ताङ्गसादायं तं व्रतमिति निर्दिष्टे” भाष्यनि० ।

ब्रह्मण्य पु० व्रतभेदे भा० व० ६८ अ० ।

ब्रह्मकन्यका स्त्री इत० । १ वरस्त्रयां त्रिका० (वासनहाटी)
२ ब्राह्म्यां राजनि० [७०१६ अ० । २ ईश्वरार्पितकर्मफलैः ।
ब्रह्मकर्मन् न० ब्रह्मविहितं कर्म० । १ वेदविहितं कर्मणि भा०
ब्र(व)ह्मकर्मसमाधि पु० ब्रह्मणि कर्मणां समाधिः “ब्रह्मार्पणं
ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् । ब्रह्मैव तेन गन्त-
व्यम् ब्रह्म कर्मादिसमाधिना” गीतोक्ते सर्वकर्मणां कर्त्तव्यं
जातस्य ब्रह्मरूपेण चित्तने ।

ब्र(व)ह्मकुण्ड न० ब्रह्मनिर्मितं कुण्डम् या० त० । शरोवरभेदे
तदाविर्भवकथा ।

“पाण्डुनाथस्तोत्रस्यां ब्रह्मकुण्डाक्षयं वरः । ब्रह्मणा
निर्मितं पूर्वं स्नानाय स्वर्गवासिनाम् । आयासेन शत-
व्यामं विस्तीर्णेन तदर्हकम् । सर्वपापहरं पुण्यं देव-
सोकात् समागतम्” तत्त्वज्ञानमन्त्रः । “कमण्डलुं सप्त-
जलतः ब्रह्मकुण्डान्तश्च । हर से सर्वपापानि पुण्यं
स्वर्गं च साधय । इत्यनेन तु भक्त्येण स्नानात् तस्मिन्
शरोजवे । पाण्डुनाथस्य संपूज्य विष्णुसायुज्यमाप्नुयात् ।
ब्रह्मकुण्डजले स्नात्वा पूजयित्वा समापतिसु । ब्रह्मकुटं
समाह्वय सक्तिमेवाप्नुयाद्वरः” काविकापु० ८१ अ० ।

ब्र(व)ह्मकुट पु० पर्वतभेदे ब्रह्मकुण्डजम् दृश्यम् ।

ब्र(व)ह्मकूर्चं न० “अहोरात्रोपशितो भूत्वा पौर्णमास्यां विशे-
षतः । पञ्चगव्यं पिबेत् मातः ब्र(व)ह्मकूर्चमिति स्मृतम्”
इत्युक्ते १ पञ्चगव्यपानरूपे व्रतभेदे । २ कुशोदकसहित
पञ्चगव्ये च नारसिंहपु० “पञ्चगव्येन देवेशं यः स्नाप-
यति भक्तिः । ब्रह्मकूर्चविधानेन विष्णुचोके महीयते”
“ब्र(व)ह्मकूर्चविधानेन कुशोदकयुक्तेन” देव० प्र० त० रघु०
भाष्यविलास्य ब्र(व)ह्मकूर्चप्रनायादि तत्तादानादि-
पद्धतौ २२६१ पु० अस्माभिर्दिष्टम् ।

ब्र(व)ह्मकृत् वि० ब्र(व)ह्म तपः करोति कृ-क्रिप् । तपःकर्त्तरि
२ विष्णो पु० “ब्र(व)ह्मणो ब्र(व)ह्मणो ब्रह्मा” विष्णुसु०
ब्र(व)ह्मकृत वि० १ त० । ब्रह्मणा कृते । ततः शुभा० अण्यत्वे
उक् । ब्राह्मकृतेव तदपत्ये प्रसी० । [राजनि० ।

ब्र(व)ह्मक्रीडायी पु० ब्र(व)ह्मणः क्रीडायी । अजनीदायाम्

ब्र(व)ह्मगर्भा स्त्री ब्र(व)ह्मैव गर्भोऽस्य । आदित्यमहायां
राजनि० ।

ब्र(व)ह्मगार्ग्य पु० कृत्त्रिभेदे हरिवं० १५८ अ० ।

ब्र(व)ह्मगिरि पु० कामाख्यानिचयपूर्वस्थां स्थिते गिरिभेदे
“ततस्तु नीलकुटाक्षं कामाख्यानिचयं परम् । तत्-
पूर्वभागे वसति ब्रह्मा ब्रह्मगिरिः पुनः” काविकापु० ८१ अ०

ब्र(व)ह्मगीता स्त्री इत० । भा० आद्य० १५ अ० दर्शितायां
ब्रह्मणा कथितायां स्वतुशाननरूपगाथायाम् ।

“अत्र गाथाः पुरा गीताः कीर्त्तयन्ति पुराविदः । खदा
हिजातो नृ धाता हि यथापूर्वं वनादधत् । न चान्य
दिह कर्त्तव्यं किंचिदुहं यथाविधि । सुप्तो गोपायते
ब्रह्म त्रयो वक्त्रेण शोभनम् । एमेव कुर्वतां कर्म त्रीण्ये
ब्राह्मी भविष्यति । प्रमाणं सर्वभूतानां प्रपञ्चाव भवि-
ष्यत । न शीघ्रं कर्म कर्त्तव्यं ब्राह्मणेन विपरिचिता ।
शीघ्रं हि कुर्वतः कर्म धर्मः सप्तपञ्च्यते । शीघ्रं तु-
द्विच तेजस्य विभूतिश्च प्रतापिनी । आध्यायं चैव
माहात्म्यं विपुलं प्रतिपत्स्यत । कृत्वा पाहवनीवस्त्रं
ब्रह्मभागे प्रतिष्ठिताः । कपमोच्छा प्रक्षतानां श्रद्धा
ब्राह्म्यास्तु कल्पिताः । अह्मया परया युक्ता ह्यनभि-
हो हवन्त्यया । दमस्त्राध्यायनिरताः सर्वान् कामा-
नवाप्स्यथ । यज्ञैव मातुषे चोके यज्ञ देवेषु निजुन ।
सर्वं तु तपसा साध्यं ज्ञानेन नियमेन च । इत्येवं ब्रह्म-
गीतास्ते समाख्याता मयाऽनघ” ।

ब्र(व)ह्मग्रन्थि पु० यज्ञोपवीतस्य यन्त्रिभेदे

ब्र(व)ह्मघातक पु० ब्रह्माणं विमं हन्ति हन-हन्तु । १ ब्र-
ह्महत्याकारके “पञ्क्तिभेदी इषा पाकी नित्यं ब्राह्मण-
निन्दकः । आदेशी वेदविक्रेता पक्षेते ब्रह्मघातकाः” ।
व्यासोक्ते पारिभाषिके २ पापभेदयुक्ते वि० । ब्रह्म-
घातोऽस्यस्यां “भक्षणेन ठन् । दादद्या भक्षणे ब्रह्महत्या-
पापयुतायां पूतिकायां “पूतिका ब्रह्मघातिका” ति० त० ।

ब्र(व)ह्मघोष पु० इत० । वेदध्वनौ ।

ब्र(व)ह्मज्ञ वि० ब्रह्माणं ब्राह्मणं हन्ति हन-क । ब्रह्महत्या-
कारके “ब्रह्मज्ञमपि चमत्कारं कं पतन्तं पुनीमहे” न०
त० । स्त्रियां क्रीप् ।

ब्र(व)ह्मचक्र न० ब्रह्मनिर्मितं चक्रम् । १ आर्यवर्षाण्ये
संस्काररूपे चक्रे । “सर्वांगीवे सर्वसंस्त्रे दहन्ते कश्चिन्
हंसो आस्यते ब्रह्मचक्रे” श्वेताश्वतरोप० ब्रह्मजानतोक्ते
२ दीपोपयोगिचक्रभेदे च ।